

۱۳۸۱۳۹۵۵

به نام خداوند جان و خرد

هنر و ارتباطات

مؤلفان

میرحسین آملی

ایمان نمدیان پور

تهران

۱۳۹۴

انتشارات ساکو

سرشناسه	: شماخی، میرحسین، ۱۳۶۳-
عنوان و نام پدیدآور	: هنر و ارتباطات / مؤلفان میرحسین شماخی، ایمان نمودیان پور.
مشخصات نشر	: تهران: ساکو، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۲ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۶۲-۰۸-۰
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: هنر - تاریخ
موضوع	: هنر - ایران
موضوع	: هنر و اجتماع.
شناسه اژده	: نمودیان پور، ایمان، ۱۳۵۶-
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۴ ۹۷۸ش/۵۳۰۰
رده‌بندی دی‌رجی	: ۷۰۹
شماره نمایشناسی ما	: ۴۱۰۶۲۸۹

تلفن مرکز بخش: ۰۲۱-۶۶۵۷۲۶۹۲-۶۶۵۱۲۵۱۲

www.nashresako.ir

نام کتاب	: هنر و ارتباطات
مؤلفان	: میرحسین شماخی و ایمان نمودیان پور
ناشر	: ساکو
واژه‌نگار	: انتشارات ساکو
طرح جلد	: انتشارات ساکو
لیتوگرافی	: طاووس رایانه
چاپخانه	: اصلانی
سال نشر	: ۱۳۹۴
نوبت چاپ	: اول
شمارگان	: ۲۰۰
قیمت	: ۱۱۰۰۰

ISBN : 978-600-8062-08-0

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۶۲-۰۸-۰

«مسئولیت مطالب کتاب به عهده مؤلف و حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به انتشارات ساکو است.»

اخطار! هر گونه کپی و تکثیر از نظر شرعی و قانونی مجاز نمی‌باشد و پیگرد قانونی دارد.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه	عنوان	صفحه
پیشگفتار.....	۶	بازتولید مکانیکی.....	۶۴

تعیین و جبر در فناوری.....	۶۵
هنر و رسانه.....	۶۸
تحول رسانه‌ها.....	۶۹
هنرهای سنتی.....	۷۳

فصل ۴: آشنایی با هنر اسلامی و ایرانی

معماری در اسلام.....	۷۸
مساجد.....	۸۰
فلزکاری.....	۸۳
کاشیکاری.....	۸۴
قالی بافی.....	۸۶
خوش‌نویسی.....	۸۸
هنر تذهیب.....	۸۹
هنر تشعیر.....	۹۱
هنر معاصر ایران.....	۹۲

فصل ۵: جامعه‌شناسی هنر و ارتباطات

متر: هنری.....	۱۰۰
خلق اولیه: خلق ثانویه هنر.....	۱۰۰
موسع و هدف جامعه‌شناسی هنر.....	۱۰۳
تاریخچه جامعه‌شناسی هنر.....	۱۰۳
بررسی‌های مربوط به نهادهای هنری و گروه‌های هنرمندان.....	۱۰۴
بررسی‌های مربوط به تعامل محتوای فرهنگی آثار ادبی.....	۱۰۴
بررسی‌های جامعه‌شناسی آفرینش ادبی.....	۱۰۴
به هم پیوستن هنر و جامعه‌شناسی.....	۱۰۵
مناسبات هنر و جامعه‌شناسی معاصر.....	۱۰۶
نوع رابطه بین علوم اجتماعی و هنر.....	۱۰۶
محدودیت‌های جامعه‌شناسی هنر.....	۱۰۷
تفاوت‌های هنر و جامعه‌شناسی و محدودیت‌های جامعه‌شناسی هنر.....	۱۰۸
مطالعات فرهنگی و هنر.....	۱۰۹

فصل ۱: تعریف هنر و زیبایی

تعریف هنر و اهمیت هنر در زندگی فردی و اجتماعی.....	۱۰
تعریف زیبایی و زیبایی‌شناسی.....	۱۴
زیبایی‌شناسی، استتیک.....	۱۵
دیدگاه اسلام در مورد هنر.....	۱۸
تعریف هنر اسلامی.....	۲۰
رویکردها و تمایزهای موجود درباره هنر اسلامی.....	۲۰

فصل ۲: آشنایی با کار هنر

هنر و جامعه.....	۲۶
هنر و فرهنگ.....	۲۷
تأثیر هنر در فرد و جامعه.....	۲۸
جایگاه اقتصاد در هنر.....	۳۱
هنر و مخاطب.....	۳۴
هنر و ارتباط.....	۳۶
هنر و ارتباطات در جهان مدرن و پسا مدرن.....	۳۹
پسامدرنیسم.....	۴۲
پدیده فرهنگی پسامدرنیسم.....	۴۴
پست مدرن و هرمنوتیک.....	۴۶

فصل ۳: انواع هنر

معرفی انواع هنر از هنر اول تا هشتم.....	۵۰
آشنایی با انواع هنرها.....	۵۱
هنر اول: معماری.....	۵۱
هنر دوم: هنرهای دستی.....	۵۳
هنر سوم: هنرهای تجسمی و ترسیمی.....	۵۳
هنر چهارم: ادبیات و ادبیات نمایشی.....	۵۷
هنر پنجم: موسیقی.....	۵۹
هنر ششم: رقص و حرکات نمایشی.....	۶۱
هنر هفتم: سینما.....	۶۱
هنر هشتم: روابط عمومی.....	۶۲
اثر فناوری‌های نوین ارتباطی بر هنر.....	۶۴

۱۲۷.....	رخداد
۱۲۷.....	ساخت‌گری
۱۲۸.....	کمنه‌گرایی
۱۲۸.....	مکتب زباله‌دان
۱۲۹.....	نقاشی کنشی
۱۲۹.....	نقاشی منافیزیکی
۱۲۹.....	هنر اجرا
۱۳۰.....	هنر انتزاعی
۱۳۰.....	هنر خاکی / هنر زمینی
۱۳۱.....	هنر خام
۱۳۱.....	هنر زنده
۱۳۱.....	هنر فاسد
۱۳۳.....	هنر قومی
۱۳۳.....	هنر محیطی
۱۳۳.....	هنر مفهومی
۱۴۲.....	منابع و مآخذ

۱۱۰.....	چرخه آثار هنری
۱۱۲.....	هنر از دیدگاه مطالعات فرهنگی
۱۱۲.....	مطالعات فرهنگی، رسانه و ارتباطات
۱۱۵.....	نتیجه‌گیری

فصل ۶: اصطلاحات

۱۲۲.....	مقدمه
۱۲۲.....	اصطلاحات
۱۲۲.....	آردکو (هنر تزئینی)
۱۲۳.....	آپ آرت (هنر دیدمانی)
۱۲۳.....	اکسپرسیونیسم انتزاع
۱۲۴.....	انتزاع پسا نقاشانه
۱۲۴.....	بدوی‌گری (پریمیتیویسم)
۱۲۵.....	پوریسم (نابگرایی)
۱۲۵.....	تکه چسبانی (کلاژ)
۱۲۵.....	چیده‌مان
۱۲۶.....	خودکاری
۱۲۶.....	دقت‌گرایی

پیشگفتار

انسان از دیرباز به چگونگی ارتباط با زیست جهان پیرامون خویش می‌اندیشیده است. تا قبل از تکامل حنجره انسان، این ارتباط تنها از طریق آواها و حرکات اندام‌های مختلف بدن انسان صورت می‌گرفت. شاید اگر اجداد غارنشین ما می‌دانستند که با نقاشی‌های درون غارهای خود در دوران پارینه سنگی چه گام مهمی در شکل‌گیری ابزارهای ارتباطی آینده ما که مهمترین و آشناترین آن زبان و گفتار می‌باشد برداشته‌اند و این اشکال ارتباطی در طی هزاران سال بعد، چه تغییرات شگرفی را پشت سر خواهند گذاشت، شگفت‌زده می‌شدند.

از نخستین نشانه‌های تصویری بشر در خط هیروگلیف تا زبان‌های نوشتاری بی‌شمار در قرن بیست و یکم، هزاران سال گذشته است. انسان قرن بیست و یکم با بی‌نهایت ابزار ارتباطی روبه‌روست و هر کدام به نوعی می‌توانند فاصله‌ها برداشته‌اند. رسانه‌های ارتباط جمعی فاصله میان انسان‌ها را از چندین روز به چند ثانیه یا بهتر بگوییم به کسری از ثانیه کوتاه کرده‌اند. ابزارهای تکنولوژیک، اینترنت، شبکه‌های اجتماعی فاصله میان ما و دانش در هر نقطه از جهان را به اندک زمانی در حد فشار یک دکمه بر روی کیبورد لپ‌تاپ یا تلفن‌های همراه هوشمند نموده‌اند.

در این میان هر شخصی علاقمند به شکل‌گیری از ارتباط است و در جهان پسامدرن کنونی، ما با لیست کاملی از ابزارهای ارتباطی احاطه شده‌ایم. در این بین نوع ویژه‌ای از این نوع ابزار از سال‌های ابتدایی پیدایش جوامع انسانی تا کنون همچنان یکدست است و آن ارتباط هنری است. هر چند گونه‌های مختلف هنر مدرن در قرن بیستم تا زمان حاضر اساساً بر نوعی عدم ارتباط یا به بیان بهتر بر نوع دیگرگونه‌ای از ارتباط بنا نهاده‌اند، ولی در همه دوره تاریخی نمی‌توان از نقش پررنگ هنر به عنوان مهمترین کنش ارتباطی میان اقشار و طبقات مختلف جامعه و از تحولات سیاسی تا اقتصادی یا جنبش‌های دینی و فرهنگی چشم پوشید.

برخی هنر مدرن را حدوداً هنر قرن بیستم می‌دانند و سال ۱۹۰۵، یعنی زمان گشایش نمایشگاه «فُووها» در سال پاییز در پاریس را نقطه عزیمت خود می‌دانند. برخی دیگر، از جمله «کریستوفر ویتکومب»، پژوهشگر امریکایی هنر، معتقدند که هنر مدرن در دهه ۱۸۶۰ با نمایش تابلوی «ناهار در سبزه‌زار» اثر «ادوارمانه» در سال مردودهای پاریس آغاز می‌شود و حدوداً تا دهه ۱۹۷۰ ادامه می‌یابد. فرقی نمی‌کند که کدام یک از این اتفاقات را مبدأ تاریخ شروع هنر مدرن بدانیم، زیرا با آغاز این «جریان» چگونگی ارتباط بین سه ضلع مثلث هنر، یعنی هنرمند، اثر و مخاطب دگرگون شد.

کتاب پیش رو سعی دارد به صورت اجمالی چگونگی این دگرگونی و تحول را واکاوی کند. تلاش بر آن بوده است که با زبانی گویا و فهم‌پذیر مفاهیم مهم هنری و ارتباطی مطرح شده و با توجه به نیاز روزافزون دانشجویان و دیگر افراد علاقمند به این مباحث برخی از نظریه‌های مطروحه در این گونه مباحث ذکر شود. در انتهای کتاب فصلی تحت عنوان اصطلاحات افزوده‌ام. قصدم از گنجاندن این فصل، ارائه توضیحی اندک پیرامون بعضی از اصطلاحات و واژگان مهم در هنر و ارتباطات است که در طول فصل‌های کتاب به آنها ارجاع و استناد شده و با توجه به هدف و عنوان مبحث، چنانچه در خود مطلب مربوطه آنها را توضیح می‌دادم منجر به چند پاره‌گی مطلب می‌گردید ولی با توجه به فحوای مطالب و اهمیت آنها، توضیحشان ناگزیر می‌نمود.

فروتنانه باور دارم که کتاب حاضر تنها شروعی کوچک برای سیر در دریای بیکران ارتباطات است و این شروع بدون شک نمی‌تواند ارضای کامل باشد. با آغوش باز پذیرای نظرات سازنده و دلسوزانه همکاران دانشگاهی و اساتید محترم باشم تا با نظرات کارشناسانه خویش این کتاب را در جهت هرچه بریارت‌تر شدن سوق دهند.

در انتها از دوست و همراه همیشگی، پیش‌خانم محمد موسویان به پاس همدلی و از سرکار خانم آیناز کیانی که صبورانه و با دقت ویرایش بخش عظیمی از کتاب را بر عهده گرفتند تشکر می‌کنم.

میرحسین شماخی

زمستان ۱۳۹۴